

Danutė Kalinauskaitė

*Niekada
nežinai*

baltos lankos

Išregistruoti vaiduoklį

Parduoti savo namus, ypač tuos, kuriuose gimei, užaugai, néra taip paprasta. Nors parduoti juk kartais tenka kai ką daug svarbesnio. Pavyzdžiui, vieną savo vaikų, inkstą ar kepenis – iš skurdo, kraujo perpylimo stoty duoti kraujo – taip pat už šaukštą sriubos. Kur dar moralės principai, įsitikinimai, paslaptys, kiti nepardavinių dalykai, kuriuos – ką čia slėpti – kartais vis dėlto parduodi. O čia tik seni namai, kuriuose nebebus kam gyventi.

Iš mūsų trijų seserų, nors esu vyriausia, tėvų namuose išbuvau ilgiausiai: liginau, karšinau, marinau. Nesakau, kad esu panaši į Ferulą iš Isabelės Aljendės *Dvasių namų*, kuri, susitaikiusi su motinos slaugės pareigomis ir paaukojusi jai gyvenimą, „savo siela buvo kankinė“. Bet priklausomybė nuo senukų tėvų ir savo pačios praeities tuose namuose įsigraužė giliai – įaugo kaip nagas į mėsą. Kai kur nors išvažiuodavau, net ir trumpam, vienas plautis visada likdavo kvėpuoti ten – už juos: ar mama, pasiklydusi savo pačios namuose, nesigaluoja iš bado, ar tėvas, sugalvojės lipti ant stogo pasižvalgyti po pasaulį, krisdamas nesusitrupino dubens – senukų kaulai dužūs kaip stiklas. Prieš pusantį metų tėvas mirė, o po pusmečio psichiatrinėje ligoninėje mirė mama.

Namus dabar parduodam. Tu atgauni laisvę, sako mano draugas, ir pagaliau įkvėpsi oro. Įkvėpčiau, sakau, bet neatgaunu to plaučio, kuris liko tévu namuose. Pasilikó ten ir miegas, vaistinėl svarstyklém suseiketas mažytém naktiném dozém. Liko ir dar kai kas, ko jau niekada nebesusigrąžinsiu. O tų namų kvapai... rababarų kompoto, vyšninės prieblados, nekarštos vŕnos, lapų puvinio, saulėj išdegusio marškonio – atsiveja mane pačiose netikėčiausiose vietose – gatvėj, turguj, parke, mano ar svetimame bute, ir tada man atrodo, kad laisvés aš neatgausiu niekada. Né taip paprasta išsipirkti iš praeities, kad ji nestotū skersai kelio dabarčiai. Ar ne tą patį ir poetas sako: kad pradétum kitą gyvenimą, turi sugebèti susitvarkyti su ankstesniuoju. Ir tas darbas turi būti atlitas labai švariai.

...Kai perki namus, dažniausiai nežinai, kad perki ir daug ką kita, kas paprastai nebūna derybų objektas ir į kainą nejeina: ruko dramblius, rugsėjo rytais sode tarp medžių rupšnojančius žolę, pavasarinių potvynių su žuvų blizgėmis darže vandeniu atslūgus, devynbalsę ir jos lizdą serbentuose, kartais – bilduką, visada – kaimynus. Tačiau mano kupčius, vardu Adolfas, ekspertas ir vadybininkas iš „Modern Houses“, kurij atsivežiau aprodyti namų ir su kuriuo galbūt suderésime, žino viską. Kai praveriam vartelius, jo, jaukaus žmogaus, akių vyzdžiai susiaurėja kaip smaugliuko, ir jis – jau šaltas strategas. Iš kartos matyti – „Modern Houses“ katės maiše neperka.

Sustojame mūsų kieme, ir aš įkvepiu kadagio kvapo. Tik užmetus akį aišku – iš tokijų namų kaip šie savo valia niekas neišeina, išvietina nebent gaisras, liga ir mirtis. Tévai jau buvo kartą išvientinti – per karą, kai vokiečiai tévą išsivarė kasti apkasų, o penkiolikmetę mamą su tévais ir broliais – Vokietijos ūkiuose rankomis mėžti kiaulių mėšlo. Mamos tada viskas pražuvo: dviejų galų troba, riešutmedžio baldai, ūkiniai pastatai, gyvuliai ir padargai, sudegė vyšnynas ir bitės, kalytė Mirta lakstė po laukus, kol įkrito

i bombų išrausti
mos tévai, vilda
liano lékstes ir
sunkaus sidabro
amerikonišką
tuos „skarbus“
kur užkasti. Ta
bombarduoti P
Pažiugusiuose
giausio anglisk
išdraskytí vidu
niekieno plauč
žiūréjo nuo m
prarasta, taip
kompenzacijā
pinigai keliavo
spētū išmirti?
siuosius euru
ir pradeda me
uždarbji, jau b
ji: užvalges m
rašytojas, ir si
lengva senuk
apmokētu mi
vis pamoka k
užtenka tik s
mobiliaisiais
piuterio pele
skyles užkam
ar taip, nebel

– Pradék
duris.

į bombų išraustą duobę ir susilaužę stuburą. Prieš išvaromi mamos tėvai, vildamiesi sugrįžti, buvo kai ką užkasę: knygas, porceliano lėkštės ir pūstą sriubinį puodą su ąselėmis – liūtų galvomis, sunkaus sidabro stalo frankius, aukso samtelį, carinių pinigų, amerikonišką laikrodį ir barometrą. Tačiau, vos jiems išvykus, tuos „skarbus“ tuo atsikasė giminės, draugiškai patarinėjė, ką kur užkasti. Tai – niekai, sakydavo mama, kai rusai iš oro ēmė bombarduoti pabėgelių gurguoles, visi turtai buvo grašio verti. Pažiliugusiuose Pomeranijos keliuose tarp purve išmėtytų brandžiausio anglisko šilko rietimų ir ploniausio porceliano voliojosi išdraskyti viduriai, dar kvėpavo žemėmis apnešti „gyvi“, bet jau niekieno plaučiai, o akys, išlēkusios toli už savo orbitų, su klaiku žiūréjo nuo medžių šakų. Po pusšimčio metų vokiečiai už visa prarasta, taip pat ir „moralinę žalą“, žadėjo atlyginti – mokėti kompensacijas. Tačiau nežinia kodėl per rusų bankus mokami pinigai keliauto vėžlio žingsniu. Gal kad dauguma gavėjų, senukų, spėtų išmirti? Nesulaukė jų nė mano tėvai. Žinoma, nesulaukusiuosius eurų savo žinion tuo perima aukščiausiosios instancijos ir pradeda mokėti tikrąsias kompensacijas, kiekvienam – pagal uždarbį, jau būtų galima ir ilsėtis. Bet mano tėvas nesiils. Pažistu jį: užvalgės melsvo maisto, kaip pomirtinį valgi pavadino vienas rašytojas, ir snustelėjės pokaičio, eina kasti dangaus apkasų. Nenengva senukui, sunkiai dirbusiam čia, plušeti ir ten, anapus, kad apmokėtų mūsų sąskaitas. Dangaus kasos mums, kaip įpėdinėms, vis pamoka kiek, bet tų kompensacijų už anuos laikus šiandien užtenka tik smulkiems „einamiesiems reikalams“ – pokalbiams mobilaisiais telefonais, dirbtinio kailio puskailinukams, kompiuterio pelei, na, dar *Lietuvos ryto* prenumeratai. O didžiašias skyles užkamšysim tik pardavusios šiuos namus, kuriuose, šiaip ar taip, nebėliko kam gyventi.

– Pradékime nuo vidaus, – sakau Adolfui atrakindama duris.

Kiekvieną kartą čia jeidamas truputį bijai: ką rasi. Bet dabar mus pasitinka tik sustojęs laikas – susicukravęs, virtęs sakau. Tokia tyla būna 4000 metrų gylyje nuskendusio laivo triumuoš. Po tėvo mirties, prisimenu, išsiveždama mamą, paskubomis dar grūdau (lietuvišku papročiu) geruosius indus, patalynę ir karakulinį paltą į polietileninius šiukslių maišus ir tempiau ant aukšto – vyliausi pergudrauti tą, kas naktį, išdaužęs langą, lėj į niekieno namus lengvo grobio. Arba „iš sportinio intereso“ – peilais badyti pagalvių ir iki spyruoklių plikumo žaginti sofą. Laivas skėsta, pagalvojau, ir mes dar keliamės į aukštutinį denį.

Dabar matau, kaip čia nebuvo ko vogti. Ir Adolfui, nužvelgusiam mane nuo galvos iki kojų, jau aiški mano socialinė terpe. Aišku, iš kokių daiktų esu kilusi. Tie daiktai – be prabos. Gyvenime buvo momentų, kai gėdijausi, kad išsiritau ne iš auksinio kiaušinio, o iš ausinės tėvo kepurės. Iš per didelio palto, siūto išaugai penkeriems metams į priekį. Vatinuko – tas tėvo antrininkas ir dabar yra kažkur ant aukšto, prisisunkęs samaninės rudens tamsos, virkščių dūmo ir pepinų kvapo.

Adolfas eina per kambarius, krumpliais barbendamas sienas, ypač ilgai – kapitalinę, ir yra linkęs pafilosofuoti:

– Matot, vos išsikrausto žmonės, jų vietą tuoju užima kažkas kitas – gamta tuščumos netoleruoja.

Tikrai, ant stalo ir palangių, net ant mamos altorėlio su Šventiausija Pana – pelių šūdukai. Nutyliu, kad po koridoriaus kilmeliu vibžda ir kita gyvybės forma. Mikroskopinėmis antenomis pagavusi pavojaus signalą, ji jau skuba su kiaušinėliais – savais karakuliais – į atokiausius grindų plyšelius. Nežinau, kas mane timpteli už liežuvio, ir aš sakau:

– Nenoriu jūsų kraupinti, bet, be pelių ir skruzdžių, gyvena pas mus ir dar kai kas.

Tuoj pasigailiu. Visus metus tą kai ką – šakelių traškesį už nugaros, vidurnaktį minamą „Singerio“ pakojį, ledinius pirštus

už apykaklės – slėpiau nuo kaimynų. Niekam neprasitariau, kad mūsų namuose naktimis girgždėdamos pačios prasiveria sandėliuko durys ir kviečia užeiti... Žinau, kad šimtamečiuose Anglijos namuose realusis ir paralelinis pasauliai gražiausiai užsikloja vienas ant kito, kad su paslaptinomis „energijos formomis“ anglai dar nuo karalių galvų kapojimo laikų susigyvenę ir beveik draugiškai dalijasi gyvenamuojų plotu. (Ką ten dar stebina Henrikas VIII, vis pasi rodantis „istoriniu kostiumu“ Hamptono rūmuose Londone, ar mergaitė Viktorijos laikų suknele, senas barzdotas jūreivis Davenporte?) Bet aš kažkodėl nesusigyvenau – kapituliauvau. Gal čia nervai kalti? O gal – tradicijos? Gal Marijos žemė šmēkloms, net ir vilkinčioms istorinj, pavyzdžiui, Barboros Radvilaitės, kostiumą, ne itin svetinga? Krūpteliu, kaip paprastai savo profesinę paslaptį ryžtasi atskleisti Adolfas:

– Vaiduokliai – tai daugiau fizinių asmenų, perkančių namus, kuriuose vaidenasi, rūpestis. O tokiems ūkio subjektams kaip mes, „Modern Houses“, jie – jokia problema. Vaiduoklių – įvairaus amžiaus, ekspansyvumo ir tankio – mūsų darbe pasitaiko gana dažnai, ir mes juos išregistruojam automatiškai. Net be jų sutikimo.

Adolfas, dviem pirstais suémės mane už alkūnės, per salonėli vedasi ant sofutės ir kaip stomatologas, kuris ką tik apžiūrėjo jūsų išgedusią burną ir dabar turi konstatuoti nemalonius dalykus, sako:

– Matot, čia viską teks šalinti. Langus, duris, sienas, stogą. Net, ko gero, pamato perimetrą. (O vaiduokliui bet kokia pervaista – smūgis žemiau juostos.) Iš šios vietas liks tik adresas: Priemolio g. 5. Gražus. Visa kita, deja... Nes geram B&B („Bed and Breakfast“ – nakvynė ir pusryčiai), kokius mes diegiame, reikia visko šiuolaikiško: monochromatinės interjero apdailos, skaidrių stiklo blokelių sienų, glazūruotų akmens masės plytelių, dušo kabinų su kondicionieriais – „Modern Houses“ iš šudo virvės

neveja. Užtat atvažiavusi po pusmečio jūs pirštukus apsilaižy-
si - nieko čia neatpažinsit. Kaip čia gyvenusi, galėsite dalyvauj-
ti akcijoje - pernakvoti su nuolaida. Patirsit kažką ypatingą. O
svarbiausia - jūsų nesekios joks vaiduoklis. Firma garantuoja,
Broko ar nesékmés atveju mes grąžiname pinigus... Na, o su visu
šituo, - taktiskai atsidusęs jis mosteli į sieną su „Paskutine va-
kariene“ ir Gračiovo „Kovai parskrido“, - mūsų žmonės puikiai
susityvarko. Mes dažniausiai perkame su viskuo. Optom. Patikė-
kit, po tą šlamštą šiandien jau niekas nebesiknaisioja, peržegnoja
ir - atia. Bet galbūt jūs dar ką nors iš čia imsitem?

- Ką jūs, žinoma, ne, - nustembu, kaip paprastai - *optom* - iš-
sižadu visko, kas buvo mano namai. - Nebent vieną kitą smulk-
meną. Atminimui.

Apdujusi vaikštai dulkėtom mūsų kambarėlių arterijom ir
kapiliarais iš kampo į kampą ir nebežinau, ką daryti. Kas čia
tos smulkmenos. O kas - stambmenos. Kas - aš pati. Adolfas
jau, girdžiu, brazda palėpēse - kiloja mūsų karakulius. Pamin-
džikuoju prie lango. Atdėdu ant tėvų lovos. Rodos, viskas savo
vietose: Jézulis alyvų darželyje virš lovos, seno dūmo kvapas,
lazdelė portjerų laikikliams stumdyti, net plaukai šukose, o
namų - nebéra. Ir nebegali būti - namus jau anākart, kiek lindo,
sutalpinau į dėžutę nuo itališkų batų. Mažieji tėvo šachmatai ir
kišeninis peiliukas, mamos rašytas trupininio pyrago receptas,
arbatos puodelis, gzinė skarelė, kryžiuku siuvinėtas sieninis
kilimėlis ir nuotraukos - tiek užvožiau savo „skrynelėje dva-
sioms pagauti“. Staiga panūstu pasiimti, kol nevėlu, ir dar ši
tą. Ir dar. Bet viso buvusio gyvenimo maiše ant kupros taigi
neišsineši. Pagaliau - kam? Praeitis liausis kvėpavusi į pakauši
tik tada, kai, niekieno netrikdoma, neužgriozdinta daiktais,
ramiai apsigyvens herbariume, kurį dabar vartau: antai kopūs-
tiniai baltukai ir verpikai prieš daugybę metų tarp puslapių
išleidę savo trynelius, skylėti ievų lapai, varputis - kadaise juo

susikruvindavai p
juosteles. Noriu r
Lauke Adolfas
gale namo, aš p
siūlomą kainą ir d
Sesers Vilés skam
- Tu jau ten? Ja
nes tau tuož skam
nenusileisti tiem
išduok jiems mi
ravinka“, to med
Neprasitark, ka
vyno. Neišduok

- Viskas bus
Tam tipui rūp
„vietos“, patikė

Prisipažinsiu
jauniausią se
šimą prie bet k
vyru. Priežast
kol jos vyras k
po septyniolik
sąskaitą - į ju
tuštino: spon
čiulio įkalbėt
jūsų - milžin
tu neturi teis
tas bičiulis, tri
niais. - Jis ta
leisti jo pinig
danties, su sli
ne jam atrode

susikruvindavai pirštus ir lūpas – išbales į rūkomojo popieriaus juosteles. Noriu rūkyti.

Lauke Adolfas tvarko telefoninius reikalus už „savo“ kampo, gale namo, aš pešu dūmą – už „savo“. Jau žinau „preliminarią“ jo siūlomą kainą ir dabar turiu pagalvoti. Kišenėj – „Turkų maršas“. Sesers Vilės skambutis iš Vilniaus.

– Tu jau ten? Jau su tuo tipu iš firmos? Ilgai neužimsiu linijos, nes tau tuo skambins Čikaga. Lora liepia „nė per nago juodymą nenusileisti tiems aferistams“ – cituoju. Nuo savęs prašau: neišduok jiems mūsų vietų. Gulto ant garažėlio, hamako po „Baravinka“, to medelio, kur pavasarį išsprogsta iš pelikano snapo. Neprasitark, kad iš „Ivanausko rastinukų“ galima pasidaryti vyno. Neišduok vaiduoklio, – sukuksi.

– Viskas bus OK, – sakau, – nepūliuok. Padėtį kontroliuoju. Tam tipui rūpi tik termoizoliaciniai šildymo kaštai, o mūsų „vietos“, patikék, jam nė motais.

Prisipažinsiu, Vilė mane nustebina. Pernelyg gerai pažįstu savo jauniausiąją seserį. Pagal įsipareigojimus artimiesiems ir prisirišimą prie bet ko ji – marsietė. Prieš keletą metų Vilė išsiskyrė su vyrų. Priežastys, kaip ji sakė, buvo niekingai buitinės. Tiesiog, kol jos vyras klojo jų jaunos šeimos pagrindą Londono statybose po septyniolika valandų per parą ir siuntė pinigus Lietuvon į jos sąskaitą – į jūdviejų bendrą kojinę, Vilė, praardžiusi tą kojinę, tuštino: sponsoriavo, truputį lošė, paskui atsilošinėjo, tokio bičiulio įkalbėta „pavažiavo“ prie koralinių rifų ir panardė. „Tarp jūsų – milžiniška kultūrinė erdvė ir mentalitetų neatitikimas, bet tu neturi teisės nusileisti iki jo lygio, – gelbėjo ją nuo jos pačios tas bičiulis, trumpametražių filmų režisierius marliniais marškiniais. – Jis tavęs nevertas ir turi būti tau net dėkingas, kad moki leisti jo pinigus...“ Kai jos vyras po trejų metų grįžo be priekinio danties, su skyle skrandy ir žilstelėjusia kasa, kurią kirptis Londono jam atrodė per didelę prabanga, nes jis – ne Mikas Džageris,

ji pasitiko jį trupučiuką sutrikusi, kaip vaikas, slapčiom išlažęs uogienės stiklainj. Bet karštai teisinosi ir net pati įtikėjo tuo, ką sako: įspūdžių akimirkos ją įtraukia su tokia įcentrine jėga, su kokia šviesos spindulį pasiglemžia kolapsuojančią žvaigždžių juodosios skylės. Tai – stipriau už ją. Jos net kaltinti nėra už ką. Pagaliau kas yra pinigai... Bet vyras, matyt, iš anapus kultūrinės erdvės ją labai kaltino. Porą savaičių jai net teko pavaikščioti su juodais akiniais. Po skyrybų Vilė liko kaip stovi, tik su cigarečių pakeliu kaip papentėliu duonos. Nebeturinti nei apie ką vytis, nei iš ko gyventi. Amžinai sušalusি. Gurgiančiu pilvu. Bet – nesiskundė. Marsiečiai tokie žmonės: praradimus pakelia nesunkiai, nagus nusikramto tik dėl amžinųjų vertybų ir globalinių problemų – tragedijos Kašmyre, Larso fon Tryro režisūros principų ar nykstančios kamanių genties, bet ne dėl to, kad prašvilpia kito pinigus, kad jiems šalta ar kad jų artimieji miršta nuo buponinio gripo. Jaunesnė už mane penkiolika metų, ji be jokių „kapitalinių ždėjimų“ žino, kad „žmogaus gyvenimas – tai kelionė, į kurią su savimi ničnieko neverta pasiimti“.

Šalta. Kalenu dantimis. Adolfas, su kažkuo konsultuodamas (angliškai) ir duodamas nurodymus (lietuviškai), jau treškina mūsų gultus – šiferį ant garažėlio stogo. Kad tik neimčiau rėkti. Pagaliau ir mano pastiprinimas – Lora. Šiltas, žemėm aplipęs, pasakytu Bronius Radzevičius, jos balsas.

Ko man dabar trūksta, tai Loros žemėm aplipusių balsu. Labai nenorėjau, kad ji emigruotų. Bet ji buvo žadėjusi išvažiuoti, kai tik pasitaikys bent menkiausias šansas. Šansas norint visada pasitaiko. Su dviem lagaminiais ir gitara ji išskrido pas savo *pen-friend* Beną į Ameriką.

Ten gimusį Beną buvo išauginusi močiutė, nes jo tėvai žuvo avarijoje, kai jam tebuvo penkeri. Aštuoniasdešimtmetė Roza su perlmutriniais klipsais ir Barbaros Buš šukuosena, dar nuo DP laikų rūkanti kaip garvežys, Amerikoje buvo užgyvenusi tris

namus. Energinga mafavo baldus ir kapojant kaštoninėj kupetoj, keletą kartų perveznas sulaukė pilnam. Roza émė spirti jidencijos – imti nurūtų darželiuose, mokės bent kiauštinkamu laiku ir tinka kaip vyras, visai nšeik tiek baisoka rėjo nuosavą taką ir Ameriką. Net nuotraukomis: krateriniuose kraudonoje dykumose sekvojos fone.

(„Kai žydi mag balandžių, žieda į machaoną, tilžą... Paskui ka nuotaka“ nepabrangiausias žinto formato be tam tikros Sako, mafioza šitas „britvele“ gu akis – „išnebegrižo. Nė ir machaonu apgavo turka,

namus. Energina moteris dirbo visur, kur tik gerai mokėjo: šlifavo baldus ir kapojo mėsą, net peruke, septintojo dešimtmečio kaostoninėj kupetoj, po kuria nutirpdavo pakaušis (iš baimės), keletą kartų pervežė nediduką kontrabandinį krovinių. Kai Benas sulaukė pilnametystės, o neilgtrukus ir senbernametystės, Roza ėmė spirti ji vesti. Ne paslaptis, būta anapus tokios tendencijos – imti nuotakas iš etninės Lietuvos. Gal jos, augintos rūtų darželiuose, dar bus nepraradusios moralinių vertybų ir mokės bent kiaušinienę išsikepti? Žodžiu, mūsų Lora atsidūrė tinkamu laiku ir tinkamoje vietoje. Nors, tuož paaiškėjo, Benas, kaip vyras, visai ne jos skonio: „Jo kūnas lyg ruonio, ir jis – tai šiek tiek baisoka – neturi nė pluko ant krūtinės.“ Užtat jis turėjo nuosavą taksi parką. Be to, žadėjo pavežioti ją po Meksiką ir Ameriką. Netrukus mes pradėjome gauti geltonus vokus su nuotraukomis: Didysis Kolorado kanjonas, mėlynas vanduo krateriniuose kalnų ežeriukuose kaip rašalinėse, balta ožkytė raudonoje dykumoje, Lora su pliktelėjusi Benu neapkabinamos sekvojos fone. Viename laiške ji atsiuntė magnolijos žiedlapį („Kai žydi magnolijos, atrodo, kad medžiuose tupi daug baltų balandžių, žiedai – kaip dvi saujos“), kitame – drugio, panašaus į machaoną, tik daug didesnio ir spalvingesnio, sparno nuolaužą... Paskui kažkas atsitiko, ir jie išsiskyrė. Atrodo, „importinė nuotaka“ nepateisino Rozos vilčių: jžūli, supermarketė rinkosi brangiausias sukncias, o blogiausia – segėjo auskarus – sumazinto formato skutimosi peiliukus. Roza jau buvo girdėjusi (ne be tam tikros piktdžiugos) apie kriminogeninę Lietuvos būklę. Sako, mafiozai ir žmogžudžiai kalėjimuose ten, be kitų baisybių, šitas „britveles“ treniruoja nuspriegti taip, kad perpjautų žmogui akis – „išilginiu būdu“... Išsiskyrusi su Benu, Lora į Lietuvą nebegrįžo. Negandų vėjai iš laiškų išpūtė magnolijų žiedlapius ir machaonus. Atpūtė picerijas ir restoranų indų plovynklas. Ją apgavo turkas, kepantis kebabus, kuriam ji ruošdavo mėsą. Pa-

kistanietis, viešbučio savininkas, versdavo raitytais kaip araby rušmenys koridoriais su dulkių siurbliu bėgte bėgti. Liezuvis išdziūdavo it „pemza kulnims šveisti“. Iš nervų ji net maisto neprarydavusi, numetė penkiolika kilogramų. Paskutinį kart raše apie albanų restoraną. Dabar ten tampanti molinių dubenų stirtas. Bet jau nebebijo, kad dubenys žemyn nutemps gimda, ilgainiui gimdos prisitaiko prie visko. Tiesiog gimda, kaip ir tu, susigniaužia į kietą smogiamajį kumšteli, ir tada tu jau tvirtai stovi ant žemės. Pernelyg tvirtai, kad tau rūpėtų tokie niekai kaip Vilei.

– Paslėpei skylę kamine? Užmaskavai rūsy tą vietą, kur sunkiasi vanduo? Padarei kosmetiką salone? Kur? Jézau, ten, kur pelija kampe, ar jau pamiršai? Užpylei skruzdes koridoriu? Ne?! Vaikuti, tai ko gi mes tikimės? Tai kaip mes ten, po biesais, pardavinėjam?

– Lora, atvėsk, tavęs čia nebuvo ketverius metus, ir tu daug ko nežinai: mūsų namai baisiai nugyventi. Jie greičiausiai pirkis tik vietą ir statys viską iš naujo. Jie iš šudo virvės neveja, jie – „Modern Houses“. Ir tu jų neapmausi. Čia, žinok, bus B&B. Galimas daiktas, jie išraus tris aukštus po žeme ir išlijs anapus upės. Žvalgosi ir į kitus namus.

– Mums dzin, ką jie raus. Mūsų lizdas mums per brangus, kad tiems aferistams atiduotume už dyką. Aš šitų dalykų vertę jau geriau žinau. Laikyk kainą. Atsimink, kokia mūsų žemė – šventa. Ir – kraštovaizdžio draustinis. Iki centro penkios minutės. Mušk ant žemės. Mušk ant vaizdų pro langus. Mušk...

Dievas mato, mušu. Einu į tą vyruką tiesiu taikymu. Išraudusi ir dusdama, nes širdis jau lipa pro gerklę, sakau, jog mano tėvas, siuvėjas, ištverė visas adatas į panages, nuo galvos iki kojų apsiuvo visą apylinkę, kad tai pastatydintų. Jeigu jo palta, kostiumai ir moteriški kostiumėliai dabar susikibtu rankovėmis, Baltijos kelio grandine apjuostų visą miestą...

– Santa Madona, atatupstas. – Atsipra blaiviai įvertinti KA. Tai nelengva, kaip bet susimąstai... Meta vis daugiau kas. Sava deda išlaikyti vienį – ruimų be jokių įspalioje būdai – miegme, please) ir du kvartalai ir uostai brezentiniame keliu nutiniausi namai vėl. Net jei jis – visai nė dalys ir kartu tas vėl. Mirtos atminimu materialieji pavidalai nės ir spausti vyriausybės ir garų tumulai pradžią, žaliojo pritemusių kaminių stulpai kaip kolonos, šnabždesiai ir rūmai, mistika: metrinės NSO – patisonės, noma – kvapai, būsimiems tavai paprastai būna pagaminio ar skaidro, su auksiniu dažnu, dimensijų, pažmogaus oda...

– Santa Madona, – Adolfas, užvertės į dangų akis, žingteli atatupstas. – Atsiprašau, miela, bet jūs turite dar kartą labai blaiviai įvertinti: KAS – YRA – JŪSŪ – NAMAI.

Tai nelengva, kaip nelengva blaiviai įvertinti savo kraujo grupę, bet susimąstai... Metams bégant imi įsitikinti, kad namai gali būti vis daugiau kas. Savas žmogus. Vieta, kuri tave harmonizuojama, padeda išlaikyti vienį – „visumą bei sąsajas“. Vienutė iš L&M dūmo ruimų be jokių įsipareigojimų vietai ir daiktams. Buvimo pasaulioje būdai – miegmaišis ant kartono lakšto metro stoty (*change, please*) ir du kvadratiniai metrai šiluminės trasos. Traukinių tambūrai ir uostai su kaskart nauja tatuiruote ir buitimi (būtimi) brezentiniame kelionmaišyje. Tarzano uoktas. Daug kas. Bet pilnutiniausi namai vis dėlto būna tada, kai jie būna kaip kosmosas. Net jei jis – visai mažagabaritis. Kai būna visos sudedamosios jodalybės ir kartu tas vienis: tėvas, motina, seserys, katė, Mirtos (anos Mirtos atminimui) kauleliai po serbentų šaknimis, visi gyvenimo materialieji pavidalai ir efemeriskosios substancijos: virtos uogienės ir spausti vynai, keksai su razinomis iš „čiudopečkos“, šalčio ir garų tumulai iš skalbinių katilo kaip per pasaulio sukūrimo pradžią, žaliojo mėgztinio siūlgalis, įsuktas į devynbalsės lizdą, pritemusiu kambarių magija ir žvilgantis tamsos kailis, saulės stulpai kaip kolosai, pervėrė sekmadienines popietes, vakariniai šnabždesiai ir ritualinės frazės, oro spėjimai, vidudienio daržų mistika: metriniai česnakai žynių kepurėlėmis ir į dirvą nutūpę NSO – patisonai, krapų skėčiai ir rūdijantys alyvų žiedeliai, žinoma – kvapai, jau spendžiantys spastelius tolimiausiai ateičiai, būsimiems tavo gyvenimams. Ir t. t., ir t. t. Ši kosmoso sandara paprastai būna prasidėjusi iš mažo taškelio – geležimi kaustyto lagamino ar skepetos ryšulio, kartais užtenka ir nosinės mazgelio su auksiniu dantimi – išauga, suklesti, pasiekia neišmatuojamų dimensijų, paskui ima nykti ir tuštėti, kol perregimuose kaip žmogaus oda apvalkaluose lieka skruzdės, pelės ir vaiduokliai.

Vaiduokliai gerai žino savo grafikus ir pasirodo, kai tik išmuša jų valanda. Jauti, kaip kojas pakerta baimė, dažnėja (arba rečėja) pulsas, muša šaltas prakaitas, virtuvėje ant stalo, girdi (tau nesisapnuoja), patys apsivožia puodeliai, nes už šios sienos tikrai kažkas yra. Štai praversiu duris... Bijau, kad ten vis dėlto stovės tėvas. Tai jį visus metus įtarinėjau. Ne šventadienis, su „fantazija“ kišenėlėje, kokį palaidojom, o kasdienis: laiko kulką išvarpyta beretė, darbinis balakonas ir pelenu kibiras rankoje. Pasisukęs šonu, kad veidą dengtų šešėlis. Žinau kodėl - akys, jam pačiam iškeliaus į dangų, o kaukolę sugrąžinus žemei, jau išpustytos sniego, išlytos lietaus. Nežiūrėdama į jį švelniai, bet griežtai pasakysi: išeik, keliauk savo keliu ir niekada daugiau nebesugržk. Čia tau jau nebéra kas veikti. Čia, tėti, bus B&B, o tai, patikėk, - ne tau. Užpirksiu mišias. Jei elektrizuosis oras, bekontūrė energija, atpažinsiu mamą. Pušyne ligoninėje, kur ji sedėdavo vežimelyje, nebeatpažindama manęs, atkarusiu žandikauliu, su vaikiškais žaisliukais rankose, kad kumšteliai neištintų kaip pagalvėlės, iš tikrujų jos jau nebuvo. Nes ji buvo likusi čia - nebaigtose megzti kumštinėse pirštinėse ir sieniniame kilimely. Tą kilimėlį - mergytę su kyku, braškių dubenj ir užrašą „Gero appetito“ - ji siuvinėjo kryžiuku, kai buvo jauna, laukėsi manęs, labai bijojo mirties, ir viskas mums buvo tik prieš akis. Bet kad tas vaiduoklis būčiau aš pati?!

Aš anapus slenkscio ir aš šiapus - nemirksėdamos žvelgiame viena į kitą. Štai ir susitikome... Toji anapus, kuri visus metus man vaidenos, mynė „Singerio“ pakojį, - kaltūnuota ir nevalyva. Iš po suvešėjusių neskutamų antakių - vilko žvilgsnis. Ir pangačius juodos, iškart aišku, kokie pomégiai - atkelti trinką ir uosti suslėgtą žemę, išvarpytą slieką ir baltų žolių siūliuką, ieškoti „prarasto laiko“ - gyventų vietų, išnykusiuų daiktų. Toks pelėsis visom išgalėm priešinasi gyvenimo dinamikai ir visur leidžia šaknis, prie visko prisiriša - žmonių, namų, pipirų grūstuvelių.

o kai reikia skirtis, plešia sa kad šiuos kompleksus yra pa kybėje ir išdidžioje vienatv tiesiog neužkenčia. Negi mu mo teisés? O gal apsiavusio Arba dar geriau - į „Žarą“, Merės“, užsikąsime salieru taip darydavo portugalų vinėn užsisakydavo dvi v nes gyveno - daugiskaita Dar visa laimė, teigia ps turėjusių, beje, net vardu mirė - prasigéré, nes jam pasiekti trokštamą vieni kuris kaip buities rakan į kitą ir buvo naudojam buvo rasti 27 543 popie company, nebūtų tiek sugėrovai buvo laisvesn joks vienis, kaip, žinom

Užtrenkiu duris. Da ačiū Dievui, nerašau. E labai slegia.

Kažkodėl ne kambamēgdavo proustis mūspaimu iš jo užstatą. Drū, ir aš atiduosiu ral Adolfas, vėl mielas ir Vargu, sakau, sugržtum su nuolaida - ne

Į vidū užeiti nebeturiu čia ko veikti. Pr

o kai reikia skirtis, plėšia save kaip nagą iš mėsos. Blogiausia, kad šiuos kompleksus yra pakylėjusi į vertybų rangą, savo pui-kybėje ir išdidžioje vienatvėje visus smerkia, o manęs, matau, tiesiog neužkenčia. Negi mudvi, brangute, kausimės dėl pirmumo teisės? O gal apsiavusios kaliošais eisime į sodą fechtuotis? Arba dar geriau – į „Žarą“, pasistatysime po stiklą „Kruvinosios Merės“, užsikasime salieru ir lauksime – katra katrą? Rašo, kad taip darydavo portugalų poetas Fernandas Pesuja: nuėjės ka-vinėn užsisakydavo dvi vyno taures – vieną sau, kitą irgi sau, nes gyveno – daugiskaita. Prisivaryti iki daugiskaitos – nekas. Dar visa laimė, teigia psichiatrai, kad dauguma tų jo dalelių, turėjusių, beje, net vardus ir pavardes, gebėjo rašyti. Kai Pesuja mirė – prasigérė, nes jam taip ir nepavyko susitarti su savimi ir pasiekti trokštamą vienį, – kartu su juo mirė ir tie kiti. Karste, kuris kaip buities rakandas keliavo iš vienos Lisabonos vienos, į kitą ir buvo naudojamas sandėliuoti parašytiems kūriniams, buvo rasti 27 543 popieriaus lapai. Aišku, poetas vienas, be tos company, nebūtų tiek parašės. Smagiausia, kad gyvenime tie sugėrovai buvo laisvesni už patį šeimininką, mat jiems nerūpėjo joks vienis, kaip, žinoma, nerūpėjo ir kasdienis skutimas.

Užtrenkiu duris. Daugiskaita niekada nesiskundžiau. Be to, ačiū Dievui, nerašau. Bet šios derybos su firma dėl namų mane labai slegia.

Kažkodėl ne kambaryste, o ant saulės prišildytu laipteliu, kur mėgdavo prastis mūsų katė, mudu su Adolfu susitariame, ir aš paimu iš jo užstatą. Dar po savaitės susitiksime tvarkytí popie-prių, ir aš atiduosi raktus. Ar mus kada aplankysite? – klausia Adolfas, vėl mielas ir jaukus žmogus, kai lydžiu jį pro vartelius. Vargu, sakau, sugrįžti ten, kur kitados gyvenai, kad pernakvo-tum su nuolaidą – ne kiekvienam.

Į vidų užeiti nebesiryžtu. Slampinėju po kiemą. Kaip ir ne-turiu čia ko veikti. Pro ausj praburzgia šiltas kamanės dirižablis,

primindamas, kad jau turiu važiuoti. Važiuosiu. Tik dar pasėdėsiu ant trinkos prieš kelionę. Atsiremsiu namo sienos, prisimerk, siu ir patunosiu saulės atokaitoje kaip pamatinė rupūžė. Lyg sulėtintoje kino juosteje sklando topolių pūkai. Šiltas pavakario vėjas nuo upės atneša šalmėčių, karklų žievės ir dumblo kyapą. Važiuosiu. Tik dar paklausysiu, kaip į žolę nukrenta kaštono ežiukas, atsirita man prie kojų ir pro nuskilusį puskevalį stai-ga išvystu ką tik nupoliruotą brangiausią riešutmedžio baldų paviršių. Nera abejonės – aukščiausioji praba. Klausausi, kaip išblesta vėjas – visus tuos metus jis varė į priekį mūsų skalbinių bures. Nuščiūva vijokliai ant namo sienos – rausvi, purpuriniai ir tamsiai mėlyni. Tas mėlynumas primena kažką labai sena ir tolima. Prisimenu – sumuštą kraują. Sumuštu krauju kadaise tėvas vadindavo mėlynes ant mūsų nubalnotų rankų ir kojų ir, aišku, „fanarikus“. Taip, tik kai tavo kraujas jau patikimai sumuštas, gali tikėtis švariai atliki darbą, ramiai ir be skausmo išsipirkti iš praeities. Teisėtai atgauti plautį. Deja, ne anksčiau. Anksčiau ir su nuolaida pasiseka atgauti tik marsiečiams.

– Susitvarkei? – klausia telefonu mano draugas.

Šis žmogus mano gyvenime atsirado pernai žiemą, kai A tipo gripą pakeliau sunkiai kaip bubeninį marą, o mano ketvirtoką sūnų suspardė ir į kuprinę sniego prigrūdo mūsų gatvės siaubas – paauglys, pravarde Sieras, su savo sėbrais. Tądien šis žmogus, žvejys ir medžiotojas, paėmė į rankas kirvį, dantis sukando taip, kad subraškėjo žandikauliai, ir kupinas ryžto išėjo į balkoną – pakapoti vakarienei savo virtos cukinijų sriubos. Nuo tada mes kartu. Jis moka ne tik virti, bet ir įvykdo visus „storus“ mano vaiko norus, pavyzdžiu, pro kareiviškus žiūronus patyrinėti mėnulio paviršių arba pamatyti „gyvą“, ne zoologijos sodo terariume uždarytą, balinį vežlį. Svarbiausia, kad aš jam rimtai rūpiu.

– Rankpinigius sumokejो? Pinigų nesivežk rankinuke. Atsimink, kad eisi per „rešotkes“. Iškišk į batą arba – už papinyko. Kaip gr̄̄si – mikriuku, autobusu ar traukiniu?

– Su dušmanais, – atsakau.

Pameluoju. Neišsiduodu, ka-plaukiu krauliu ir brasu, bet ška-du į dugnā. Ir tai bus mano pa-

Srovės paprašysiu neštī lētai.

keliausiu aplinkiniais maršrutu mano batelius su visais rankpini

užnertą kryželį ir kitokio susi-slinks Kvedarauskienės ir Zab-

šiltnamijų pūslės. Rudosios Zo-priklydusių šuniukų muilą. Pri-

čadromis pulkeliai ir topinam-lausko pilis, iškilusi iš moteri-ijkops ir į jos kuorus, bet tik iš Šiaurės ir Pietų ašigaliai, gyve-

sidės už priemiesčio šiukšlynu-viena ant kitos sulipusiose ka-

anglių sandėliukuose eidavom-se dantis suleisdavom į vogtus-

snigdavo pjuvenom. Iš ten par-nuolankias galvas šukuodav-

po kojomis virsdavo laikrašč-žiemą pasikūrendami buržui-vel sugr̄̄žusios į madą), glau-

gruodą, šaltį“ jie parėjo su ke-kalbiai berniukai nuo skirtin-geliai... Praplauks iš sovietų-

standartus virtusios chaki si-aukšta, gūžtomis išgulusi žole-kietojo atminties disko rašm-

...O po manimi slinks pov-iš kurkulų, išbalę skenduoli-

– Su dušmanais, – atsakau. – Taip bus greičiausiai.
Pameluoju. Neišsiduodu, kaip grįšiu iš tikrujų. Upe. Gerai plaukiu krauliu ir brasu, bet šikart plauksiu mirusiųjų būdu – veidu į dugną. Ir tai bus mano paskutinė kelionė iš tėvų namų.

Srovės paprašysiu nešti létai. Pasroviui kelio į Vilnių néra, tad keliausiu aplinkiniais maršrutais. Vieną po kito vanduo numaus mano batelius su visais rankpinigiais. Nutrauks nuo kaklo mamos užnertą kryželį ir kitokio susisaistymo grandinéles. Pro mane slinks Kvedarauskienės ir Zablocko daržai, bulvės ir šparagai, šiltnamių pūslės. Rudosios Zoskos namelis, sako, ji tebeverda iš priklydusių šuniukų muilą. Praslinks saulėgrąžų su marlinėmis čadromis pulkeliai ir topinambų sargybos postai. Triaukštė Arlausko pilis, iškilusi iš moteriškų pėdkelnių („Modern Houses“ jkops ir į jos kuorus, bet tik iš n-tojo mēginimo), joje, tolimi kaip Šiaurės ir Pietų ašigaliai, gyvena dviese. Didžiausias tankis prasidės už priemiesčio šiukšlynų, apaugusių dagiais ir dilgélémis – viena ant kitos sulipusiose kaburkėse. Kadaise ten malkinėse ir anglų sandėliukuose eidavome slėpynių. Sutūpę garšvų džiunglėse dantis suleisdavom į vogtus pusžalius obuolius. Pavasariais ten snigdavo pjuvenom. Iš ten parsinešdavome utelių, ir mama mūsų nuolankias galvas šukuodavo tol, kol baltas popieriaus lakštas po kojomis virsdavo laikraščiu. Dabar mažiausiamame tū namelių, žiemą pasikūrendami buržuiką (jos, kaip tuberkuliozė ir utélės, vėl sugrįžusios į madą), glaudžiasi Sibiro tremtiniai – „per lietų, gruodą, šaltį“ jie paréjo su keturiais pametinukais anūkais, rusa-kalbiai berniukai nuo skirtingų tėvų, jų mamos Danutės nežinomi keliai... Praplaiks iš sovietų atsiimtos kareivinės, pagal NATO standartus virtusios chaki spalvos karamele, gelžkelio pylimas, aukšta, gúžtomis išgulusi žolė ir peršviečiami builių debesys – visi kietojo atminties disco rašmenys.

„O po manimi slinks povandeniniai žuvų miestai ir miesteliai iš kurkulų, išbalę skenduoliai, netycia jkritę laikrodžiai, žiedai,

auskarai ir tyčia, slepiant įkalčius, sumesti kirviai, peiliai ir že, berklai. Slinks visokie gelžgaliai, armatūros gabalai, masyvios šarvuotos durys su užrašu „Vchod vosprešion“ ir kuklios šaldytuvu „Oka“ durelės – viskas, ko turtingos mūsų upės. Srovė užneš mane ant seklumos, dumblas įsiurbs šimtu gličių lūpą, prieš tai bus perskodus išvarta, ir juodas varnas iš priešaušrio sapnų (žagarų lizde topolio viršunėj jis saugo geležinius kiaušinukus) snapu kaip ledo kirtikliu kirs į apmirusį mano pakaušį, ir aš vėl plauksiu kilpomis ir zigzagais – iš upės į upę, kol be gyvybės ženklų būsiu išmesta į krantą po tiltu, kažkur miesto prieigose. Tems. Dar nebūsiu atgavusi nuovokos, kai virš manės pasilenks toji, kuri parsirado anksčiau, nes važiavo su dušmanais:

– Ką tu čia sau įsivaizduoji? Komike tu! Provinciale nelaiminga. Klaustrofobike. Tu juk, po velnių, žinai, kad pasaulis namais ir užpečkiu nesibaigia. Girdėjai, kaip poetas sakė: „Nuogas atėjai, nuogas ir išeisi. Bet tavęs ir nuogo nebus. Tavo net dūselė prie nieko negali prisirišti. Nieko tu su savimi nepasiimsi. Nė dulkelė tau nepriklauso!“ Juk žinai, kad beprasmiška šaknytis. Prisirišti prie namų, buities rakandų. Brangių vietų, tėviškių, net tévynės. Šiandien jau niekas prie nieko nebeprisiriša. Nė prie artimųjų. Net prie savo vaikų. Ar žinai...

Žinau, burblenu. Bet žmonės, sakau, būna dvejopi: šuniniai ir katiniai. Dar rašė, kad būna sportiniai ir rudeniniai. O aš – Dievas mato – užsicklinusi naminė.

Tačiau ta dušmanė manės nebesiklauso. Ji ropščiasi ant pylimo stabdyti pakeleivingų mašinų ir, aplenkdamas mane, skuba pas mano medžioklį. Aišku, valgyti man virtos šiupininės. Kaip vis dėlto norėčiau, kad ji nusisuktų sprandą. Kad Dievas, užuot laikęs saujoj visus savo mažutėlius, atsiųstų jai pakelės maniaką. Tada aš lengviau atsipūsciau. Pamažu atgaučiau pusiausvyra, išsilaižyčiau žaizdas. Nežinau, kaip dėl šuninių ir katinių, bet tikri naminiai turi gyventi vienaskaita.

Užtrauktuk

Kad mano teta Stasė „bevi kai jis paskambino šiuryt. Ji neturėtumėt kur jos dėti, ta tume“, – taip jam pasakė. mus, tiesa, jie maži kaip de išgyveno 48 metus... Dėdė gaudė fonas, kurį taip geriusios turgaus aikštės med šuniukas. Pavasariais gird vasarų sekundieniais virš zvimbavo erdvę, prikrantu

Teta gyveno tame pačiam kur prieš porą metų viena po to į Ameriką emigrav namus, dar vėliau išsiskyr mano konstruktas. Subyrė patikėti: turėjusi viską, lik ir visai svetimiems žmonė šiukšlių maišuose, kas kie